

28. CZY ŻYJEMY W BAŃCE INFORMACYJNEJ?

Wprowadzenie

Zagadnienia:

GOSPODARKA	konkurencja
ETYKA	społeczeństwo informacyjne
OBYWATELSKOŚĆ	wpływ mediów na obywatela

<https://youtu.be/BH5kBR7I1A8>

★ Obejrzyj powyższy filmik i przedyskutuj:

1. Wyjaśnij, jak autorka materiału zdefiniowała *fake news*.
2. Jaki jest związek *fake newsów* z emocjami?
3. Dlaczego autorka uważa, że kłamstwo stało się modne? Czy zgadzasz się z tą opinią?
4. Na czym polega zjawisko *factcheckingu*? Czy uważasz, że jest to istotna działalność?
5. Czy współcześnie istnieje zapotrzebowanie na pracowników specjalizujących się w informacji? Uzasadnij odpowiedź.

★ Efekty uczenia się

UCZEŃ:

potrafi zdefiniować pojęcia: społeczeństwo informacyjne, bańka informacyjna, media masowe, bańka filtrująca oraz będzie potrafił się nimi posługiwać w analizach współczesnej rzeczywistości społecznej

potrafi wskazać argumenty dotyczące jego przynależności do bańki informacyjnej oraz przedstawić negatywne skutki funkcjonowania w niej

potrafi wskazać, w jaki sposób można uchronić się przed negatywnymi konsekwencjami funkcjonowania w bańce informacyjnej

rozumie rolę i znaczenie wolności mediów oraz wolności słowa, a także potrafi wskazać wynikające z nich zagrożenia

Lekcję opracował dr Sławomir Drelich

Definicje

DEFINICJE

SPOŁECZEŃSTWO INFORMACYJNE – określenie współczesnej formy społeczeństwa, w którym wiedza, informacje i różnego rodzaju dane są łatwo dostępne dla każdego człowieka, natomiast tworzenie, rozpowszechnianie i interpretacja informacji stanowi niezwykle ważną część życia gospodarczego, społecznego i politycznego

MEDIA MASOWE – środki służące do publicznego i powszechnego dostarczania ludziom informacji. W zależności od formy przekazu tych treści rozróżnia się: prasę, radio, telewizję i internet

BAŃKA INFORMACYJNA – zjawisko polegające na docieraniu do odbiorcy wyłącznie takich treści, które odpowiadają jego światopoglądowi, upodobaniom i preferencjom. Oznacza ona zamknięty i przyjazny dla użytkownika zasób wiedzy i informacji, który do niego docierają

BAŃKA FILTRUJĄCA (ang. *filter bubble*) – narzędzie, w efekcie którego tworzą się bańki informacyjne. Zbiór algorytmów i filtrów zainstalowanych w sieciach społecznościowych oraz wyszukiwarkach internetowych, które na podstawie osobistej historii przeglądania i wyszukiwania przez konkretnego użytkownika, oddzielają informacje nieistotne dla użytkownika od informacji, które mogą być dla niego atrakcyjne

FAKE NEWS – fałszywa wiadomość, która zostaje zaprezentowana jako wiadomość prawdziwa; często tworzona jest dokładnie po to, aby wprowadzić w błąd

Zadania

- **ZADANIE 1**

★ Wybierz pięć, twoim zdaniem, najważniejszych newsów z minionego tygodnia oraz przyjrzyj się źródłom tych informacji. Zrób to analogicznie do przedstawionego w tabeli przykładu nr 1.

WYBRANY NEWS	Z JAKIEGO ŹRÓDŁA INFORMACJI DOWIEDZIŁEŚ SIĘ O TYM WYDARZENIU?	SCHARAKTERYZUJ TO ŹRÓDŁO INFORMACJI	DLACZEGO JEST ONO DLA CIEBIE GODNE ZAUFANIA?	INNE ŹRÓDŁO INFORMACJI, W KTÓRYM ZAWARTY JEST INNY PRZEKAZ NA TEN TEMAT
1. Nowa fala protestów w na Białorusi	Portal internetowy liberte.pl	Publikują tam uznani publicyści, wyrażają różne poglądy oraz powołują	Utożsamiam się z ich podejściem do polityki. Odwołują się do wielu innych źródeł informacji.	Telewizja Russia Today, w której wskazuje się, że protesty są inspirowane przez

Materiały zostały opracowane w ramach projektu Nauka Obywatela, realizowanego przez Fundację Liberté! we współpracy z Lithuanian Free Market Institute w ramach programu Erasmus+ i przy wsparciu Atlas Network. Pełny zestaw materiałów dostępny jest na stronie: <https://naukaobywatela.pl/>

		się na wiele portali europejskich.		zachód oraz że protestują kryminaliści.
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				

★ **WSKAZÓWKA:** Przy tej okazji zachęć uczniów, aby zastanowili się, dlaczego wybrali właśnie te wiadomości i czy dokonany przez nich wybór mówi im również coś o sobie, ich zainteresowaniach i upodobaniach. Zaznacz, że wybrane przez nich wiadomości nie muszą mieć charakteru politycznego, ale powinny być odzwierciedleniem ich rzeczywistych zainteresowań. Mogą to być wiadomości dotyczące rynku gier komputerowych, życia sportowego, muzycznego, jak również świata celebrytów. Zachęć uczniów do wzajemnej krytycznej oceny zasobów, z których korzystali oraz sprawdzania informacji w kilku źródłach.

Wspólnie odpowiedzcie na pytania:

1. Dlaczego różne źródła informacji w odmienny sposób przedstawiają te same wydarzenia? **Zwróć uwagę uczniów na to, że powinni sprawdzić, co kryje się za różnymi interpretacjami tego samego faktu w różnych źródłach. Może chodzi o czyjeś interesy? A może to źródło informacji jest stronnicze i nie powinniśmy uznawać go za wiarygodne?**
2. Które źródła informacji powinniśmy uznawać za bardziej wiarygodne? Jakie cechy decydują o wiarygodności źródła? **Wskaż uczniom cechy wiarygodnego źródła informacji:**
  1. informacje została opublikowana w czasopiśmie naukowym, na stronach i portalach prowadzonych przez uniwersytety lub inne uczelnie wyższe bądź też informacje te opierają się na badaniach i wnioskach uznanych badaczy
  2. informacje zostały opublikowane przez uznane portale, które cieszą się ogólnopolską bądź międzynarodową reputacją
  3. zawsze należy czytać nie tylko nagłówek, którego zadaniem może być przede wszystkim przyciągnięcie uwagi odbiorcy poprzez skandalizującą formę czy też treść
  4. należy zastanowić się i sprawdzić, czy dany news został upubliczniony również przez inne źródła informacji, także konkurencyjne wobec naszego

5. warto poświęcić trochę czasu na wyszukiwanie informacji również w innych językach i w mediach obcojęzycznych
  6. artykuł opatrzony imieniem i nazwiskiem autora jest dużo bardziej wiarygodny niż treści niepodpisane, publikowane przez anonimowego nadawcę
  7. należy zastanowić się również nad doświadczeniem i reputacją autora artykułu: czy jest to osoba znana i szanowana, jakie ten autor reprezentuje interesy, w jakiej dziedzinie jest ekspertem, czy jawni sympatyzuje z jakąś partią polityczną?
3. Czy w klasie znalazły się osoby, które zaprezentowały przeciwne interpretacje newsów czy też komunikatów? Czy można powiedzieć, że ci ludzie żyją w różnych światach? **Subtelnie poproś, aby wypowiedzieli się uczniowie o różnych opiniach. Zachęć ich do uzasadnienia dokonanego przez nich wyboru wiarygodnych – ich zdaniem – źródeł informacji. Wyjaśnij im, jak ważne jest konfrontowanie ze sobą różnych punktów widzenia, czyli również różnych źródeł informacji. Istotne znaczenia ma również dyskusja między ludźmi i wspólne poszukiwanie konsensusu.**
4. Porównaj swoje dzisiejsze wpisy bądź udostępnienia w mediach społecznościowych (Facebook, Instagram, Tiktok i inne) do wpisów i udostępnień wybranego znajomego. Co dostrzegasz? Czy widzisz więcej podobieństw czy różnic? Czy to porównanie mówi coś o tobie? **Zwróć uwagę uczniów, że filtry sieci społecznościowych sortują informacje na podstawie skonkretyzowanych historii przeglądania i wyszukiwania. Takim sposobem pokazywane i wyświetlane są w dalszej kolejności informacje odpowiadające ich priorytetom, hobby, zainteresowaniom, poglądom i punktowi widzenia. Na przykład, niektórym użytkownikom YouTube będzie oferował obejrzenie prezentacji jakiejś nowej gry komputerowej, zaś innym lekcję makijażu.**

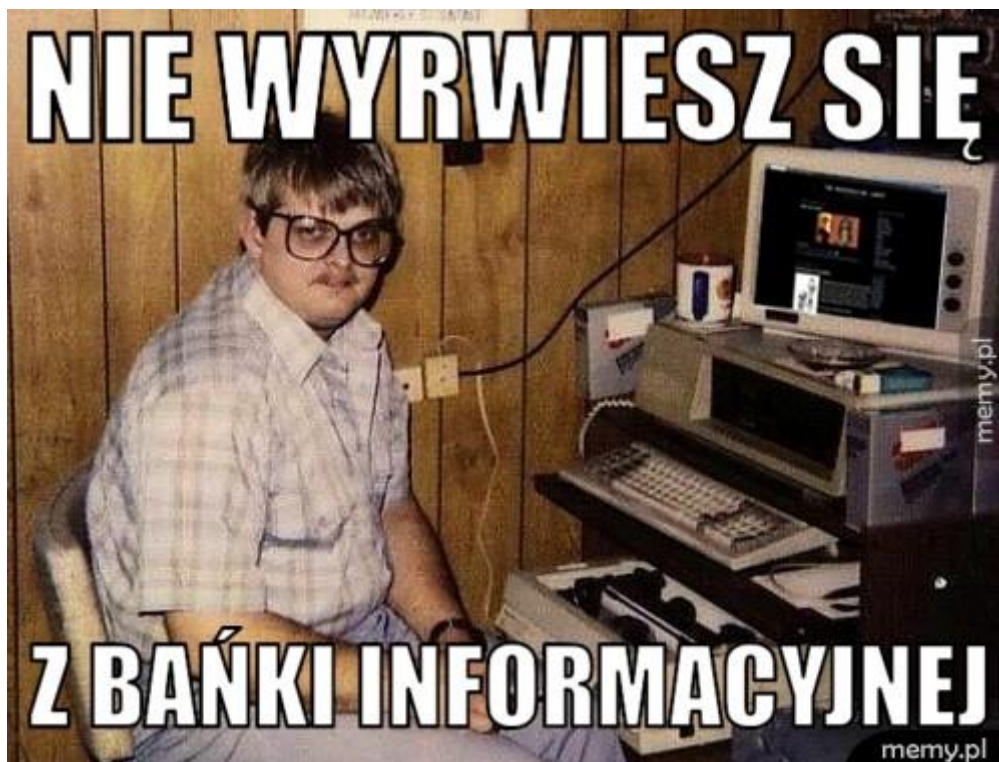
- ZADANIA 2

★ Prawda czy mit? Uzasadnij

PRAWDA: Żyjemy w kraju, w którym panuje wolność słowa, a każdy obywatel ma możliwość skorzystania z wielu różnych kanałów informacyjnych, które konkurują ze sobą o naszą uwagę. Pamiętać jednak trzeba, że każde medium i każdy portal internetowy ma na celu przyciągnąć uwagę czytelnika, musi więc odpowiadać na jego potrzeby. Jeśli ludzie interesują się życiem celebrytów – będą portale, które będą o tym pisać. Jeśli ludzie będą klikać na skandalizujące nagłówki – to na pewno portale internetowe dalej będą takie nagłówki tworzyć. Media są zainteresowane publikowaniem tego, co ludzie chcą czytać, słuchać bądź oglądać.

Materiały zostały opracowane w ramach projektu Nauka Obywatela, realizowanego przez Fundację Liberté! we współpracy z Lithuanian Free Market Institute w ramach programu Erasmus+ i przy wsparciu Atlas Network. Pełny zestaw materiałów dostępny jest na stronie: <https://naukaobywatela.pl/>

MIT: Wszyscy zdajemy sobie sprawę, że ciągle zasypywani jesteśmy wieloma informacjami, a jeszcze więcej do nas w ogóle nie dociera. Niemożliwe jest bowiem, abyśmy wiedzieli wszystko! Portale informacyjne, które czytamy i profile, które obserwujemy w mediach społecznościowych, wybierają dla nas te informacje, które nam mogą wydać się najciekawsze, ale jednocześnie zamykają nas w bańce informacyjnej. Możliwe jest jednakże wyjście poza swoją bańkę informacyjną! Zawsze można – a nawet się powinno! – rozszerzyć swój zasób źródeł informacji, zainteresować się przeciwnymi opiniami czy ludźmi, z którymi się nie zgadzamy. Dzięki temu możemy łatwiej zrozumieć innych ludzi i zdajemy sobie lepiej sprawę z różnorodności społeczeństwa, do którego należymy.

PRAWDA: Ludzie rzeczywiście unikają tych, którzy mają odmienne poglądy i przekonania oraz stronią od tych ludzi, którzy mają zupełnie różne zainteresowania. Wielokrotnie sprzecząc się z innymi ludźmi staramy się udowodnić swoją własną prawdę. Często okazuje się, że kieruje nami niezdolność do dyskusji i nieumiejętność wysłuchania drugiego człowieka. Przepływ informacji, które do nas docierają – poprzez media, portale społecznościowe, naszych przyjaciół i środowisko – może wzmocnić nasze przekonania. Badania pokazują, że nawet regularny kontakt z przeciwnymi do naszych poglądami, przyjęte przez nas z góry przekonania mogą się nawet nasilać. Jak wyjaśniają psychologowie, w ten sposób chronimy naszą tożsamość i staramy się zaprzeczyć tym przekazom informacyjnym, które podważają naszą wizję świata. Tym bardziej więc życie w zamkniętej bańce informacyjnej może nam przynieść więcej szkody niż pożytku.

Materiały zostały opracowane w ramach projektu Nauka Obywatela, realizowanego przez Fundację Liberté! we współpracy z Lithuanian Free Market Institute w ramach programu Erasmus+ i przy wsparciu Atlas Network. Pełny zestaw materiałów dostępny jest na stronie: <https://naukaobywatela.pl/>

• ZADANIE 3

★ Przeczytaj poniższe nagłówki. Wskaż te, które mogą być *fake newsami*. Zaznacz w nich te fragmenty, które budzą twoje podejrzenia. Wyjaśnij, po czym rozpoznałeś/eś ewentualne informacje nieprawdziwe.

„Sportowiec wyleczony z koronawirusa dzieli się radami”

Artykuł może być prawdziwy, jednakże pewne jego fragmenty mogą budzić nasze wątpliwości bądź podejrzenia.

Fragmenty budzące podejrzenia: używa się znanych osób, żeby przyciągnąć uwagę odbiorcy; oferuje się jeden uniwersalny przepis na walkę z ciężką chorobą; rozwiązuje się ważny problem publiczny przy pomocy rad wskazywanych przez osobę nie będącą ekspertem.

„Koronawirus: jeszcze kilka lat będziemy musieli czekać na szczepionki”

Z tytułu można wywnioskować, że artykuł odpowiada rzeczywistości.

„Nie przegap okazji – każdy może skorzystać z tej szansy!”

Fragменты budzące podejrzenia: sensacyjny nagłówek, który ma za zadanie przyciągnąć naszą uwagę; możliwe, że w tekście został poruszony jakiś drażliwy temat; możliwe zachęcanie odbiorcy do skorzystania z jakiejś oferty bądź usługi.

„Wyższy VAT na mięso od października”

Z tytułu można wywnioskować, że artykuł odpowiada rzeczywistości.

„Fundusze naftowe: czy warto w nie inwestować?”

Z tytułu można wywnioskować, że artykuł odpowiada rzeczywistości.

„Najnowsza inwestycja znanego przedsiębiorcy zaskakuje ekspertów”

Fragменты budzące podejrzenia: używa się znanych osób, żeby przyciągnąć uwagę odbiorcy; sensacyjna wiadomość, która ma zachęcić do sięgnięcia do danego medium; intrygująca forma nagłówka.

„Brytyjscy naukowcy odkryli lekarstwo na raka – znajdziesz je w swojej kuchni”

Fragmenty budzące podejrzania: sensacyjny nagłówek, który ma za zadanie przyciągnąć naszą uwagę; artykuł zapewne zawiera mało wiarygodne magiczne zalecenia – jeden przepis na wszystko.

„Ministerstwo Edukacji Narodowej zapowiada, że nie będzie obowiązku zdawania matur”

Fragmenty budzące podejrzania: sensacyjny nagłówek, który ma za zadanie przyciągnąć naszą uwagę; jak jednak pokazał czas pandemii, nie jest wykluczone, że rzeczywiście zostały podjęte jakieś działania Ministerstwa Edukacji Narodowej w sprawach związanych z egzaminem maturalnym.

„Matka: Nigdy nie zapomnę ostatnich słów mojej córki”

Fragmenty budzące podejrzania: po nagłówku można domyślać się, że celem autora danego materiału jest chęć wywołania emocji; może się okazać, że wartość informacyjna będzie niewielka.

„Zrównoważona moda: jak nauczyć się chcieć mniej i kochać to, co jest w szafie”

Z tytułu można wywnioskować, że artykuł odpowiada rzeczywistości. Szczególnie, że coraz częściej wskazuje się na konieczność zmniejszania konsumpcji, a także zaprzestania wyrzucania ubrań, które są jeszcze zdolne do użycia.

Materiały zostały opracowane w ramach projektu Nauka Obywatela, realizowanego przez Fundację Liberté! we współpracy z Lithuanian Free Market Institute w ramach programu Erasmus+ i przy wsparciu Atlas Network. Pełny zestaw materiałów dostępny jest na stronie: <https://naukaobywatela.pl/>

★ **WSKAZÓWKA:** Zachęć uczniów do stworzenia kilku dowolnych przykładów nagłówków, które mogą być fake newsami albo mogą budzić wątpliwości, czy treści zawarte w danym przekazie medialnym są wartościowe i zgodne z rzeczywistością.

- **ZADANIE 4**

★ Przeczytaj poniższy fragment polskiej konstytucji i odpowiedz na pytania.

Art. 14.

Rzeczpospolita Polska zapewnia wolność prasy i innych środków społecznego przekazu.

Art. 49.

Zapewnia się wolność i ochronę tajemnicy komunikowania się. Ich ograniczenie może nastąpić jedynie w przypadkach określonych w ustawie i w sposób w niej określony.

Art. 51.

- 1. Nikt nie może być obowiązany inaczej niż na podstawie ustawy do ujawniania informacji dotyczących jego osoby.*
- 2. Władze publiczne nie mogą pozyskiwać, gromadzić i udostępniać innych informacji o obywatelach niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym.*
- 3. Każdy ma prawo dostępu do dotyczących go urzędowych dokumentów i zbiorów danych. Ograniczenie tego prawa może określić ustawa.*
- 4. Każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą.*
- 5. Zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji określa ustawa.*

1. Czy któryś z cytowanych zapisów polskiej konstytucji zabezpiecza nasze prawo do korzystania z różnego rodzaju mediów? Wskaż, który to zapis. *Tak, zapis taki znajduje się w art. 14. Dotyczy on wolności prasy oraz innych środków społecznego komunikowania.*
2. Co oznacza gwarancja ochrony tajemnicy komunikowania? *Zasada ta oznacza, że nikt nie może zmuszać nas do ujawniania treści naszych rozmów, które odbywamy z naszymi bliskimi, rodziną, przyjaciółmi czy z kimkolwiek innym.*
3. Jak sądzisz, w jakich sytuacjach ochrona tajemnicy komunikowania może być ograniczona? Wskaż trzy potencjalne przykłady takiego ograniczenia. *Ograniczenia ochrony tajemnicy komunikowania mogą być wprowadzane w sytuacji podejrzenia popełnienia przestępstwa, w celu ochrony bezpieczeństwa państwa bądź bezpieczeństwa publicznego, ale także w sytuacji podejrzenia, że ktoś dopuścił się ujawnienia tajemnicy państwowej.*
4. Czy władze w Polsce mają prawo do nieograniczonego gromadzenia informacji na temat swoich obywateli? *Nie. Zapisy konstytucji wskazują wyraźnie, że takie gromadzenie informacji o obywatelach możliwe jest wyłącznie wtedy, kiedy jest to niezbędne. Zapewne więc może chodzić o sytuację, kiedy to państwo pozyskuje informacje o obywatelach, które są niezbędne jakiejś instytucji do prowadzenia przez nią swojej działalności na rzecz obywateli, np. konieczne jest posiadanie informacji o dochodach i zatrudnieniu obywatela, żeby móc podjąć decyzję o przyznaniu mu jakiegoś świadczenia socjalnego lub stypendium.*

★ Przeczytaj fragment poniższego artykułu i odpowiedz na pytania.

Niezwykłe nasilenie występowania fake newsów bez wątpienia wynika bezpośrednio z rozwoju nowoczesnych mediów, w tym mediów społecznościowych. Dzięki nowemu sposobowi komunikowania się ze światem wszystko jest prostsze. Niestety jak pokazuje praktyka PR, fake newsy mają tendencję do szybszego rozpowszechniania się niż wiarygodne i rzetelne informacje. Mogą więc stać się potężnym orężem w rynkowej rywalizacji. Na szczęście eksperci podjęli walkę z tym problemem i ciągle powstają nowe narzędzia, które mają ograniczyć ich występowanie. Choć pewnie na skuteczne systemy przyjdzie jeszcze długo poczekać, już teraz możemy wykorzystać wiele możliwości, które mogą pomóc ograniczyć negatywny wpływ na PR fake newsów.

(...) Głównym kanałem rozpowszechniania fake newsów są media społecznościowe. Siłą rzeczy bez ich potencjału większość fałszywych informacji byłoby skazanych na szybką śmierć i zagubienie w wirtualnej przestrzeni. Niemal wszystkie liczące się serwisy dostrzegły już ten problem i wdrożyły swoje systemy walki z fake newsami. Od blisko roku Instagram prowadzi program weryfikacji wiadomości, w którym biorą udział m.in. organizacje fact-checkers. Informacje interpretowane jako fake są w odpowiedni sposób oznaczane, a ich zasięgi ulegają ograniczeniu, nie pojawiają się również w wynikach wyszukiwania. Serwis bluruje przy tym zdjęcia, które były poddane obróbce graficznej, w celu wyeliminowania deepfake'ów, czyli zaawansowanych przeróbek obrazu, które mogą zmieniać interpretację jego zawartości.

Źródło: <https://www.pb.pl/konferencje/public-relations/czym-sa-i-jak-walczyc-z-fake-newsami-984503> [28.01.2021]

1. Jakie zjawisko wpłynęło na proces rozpowszechnienia się *fake newsów*? *Istotny wpływ na ten proces miało pojawienie się nowych sposobów komunikowanie za pośrednictwem mediów społecznościowych. W mediach społecznościowych każdy jest autorem treści bądź każdy ma możliwość udostępniania różnorodnych informacji, także mało wiarygodnych.*
2. Wyjaśnij, jaką działalność prowadzą organizacje zrzeszające *fact-checkerów*. Jaką rolę odgrywają we współczesnym społeczeństwie informacyjnym? *Fact-checkerzy zajmują się wyławianiem fake newsów i eliminowaniem ich z obrotu medialnego. Ich rola polega na poszerzeniu świadomości odbiorców w zakresie prawdziwości przekazów medialnych. Fact-checkerzy mają przedstawiać odbiorcom treści wątpliwe bądź wprost fałszywe.*
3. Czym są *deepfake*'i? *Są to zaawansowane formy przeróbek obrazów, czyli efekty działalności osób manipulujących przekazem graficznym.*

• **ZADANIE 5**

★ Zajmij stanowisko w poniższych sprawach. Zaznacz odpowiednią opcję przy każdej sytuacji.

PYTANIE	JESTEM ZA	JESTEM PRZECIW	NIE MAM ZDANIA
Należy znieść obowiązkowy egzamin maturalny z matematyki			
Po zdaniu matury każdy absolwent powinien mieć prawo do roku przerwy od nauki (ang. <i>gap year</i>) na koszt państwa			
Osoby od 16 roku życia powinny mieć			

prawo wyborcze czynne			
Powinno się zalegalizować marihuanę			
Szczepienie przeciwko COVID-19 powinno być obowiązkowe dla wszystkich obywateli Unii Europejskiej			
Państwo powinno promować dietę wegańską poprzez dofinansowanie przedsiębiorstw produkujących żywność wegańską			
Przywrócenie kary śmierci w Polsce			

Materiały zostały opracowane w ramach projektu Nauka Obywatela, realizowanego przez Fundację Liberté! we współpracy z Lithuanian Free Market Institute w ramach programu Erasmus+ i przy wsparciu Atlas Network. Pełny zestaw materiałów dostępny jest na stronie: <https://naukaobywatela.pl/>

<p>Wprowadzenie dodatkowego opodatkowania samochodów zanieczyszczających środowisko</p>			
<p>Powinno się zastrzyć kary za przestępstwa związane z przemocą wobec zwierząt i ich zaniedbywaniem</p>			
<p>Każde przedsiębiorstwo powinno mieć obowiązek zatrudniania 50% kobiet i 50% mężczyzn</p>			

★ *Wskazówka:* Po wypełnieniu tabeli uczniowie dostają czas wolny, podczas którego mogą spacerować po klasie i rozmawiać z innymi na temat pytań i udzielonych przez nich odpowiedzi. Uczniowie wykonują poniższe polecenia.

1. Znajdź kolegę z klasy, którego stanowisko w którejś z wymienionych w tabeli spraw najbardziej się wyróżnia bądź jest najbardziej radykalne.
2. Poproś osoby, które zajmują bardzo sztywne stanowisko w jakiejś konkretnej kwestii, aby spróbowały się wcielić w rolę osoby, która ma poglądy radykalnie odmienne. Jakich argumentów by wtedy użyły?
3. Przedstaw swoje argumenty i wysłuchaj kolegi z klasy.

★ *Wskazówka:* Zachęć uczniów do swobodnej dyskusji, wyrażania opinii, podejmowania refleksji nad swoimi przekonaniem, ale również nad przekonaniem innych uczniów.

1. Jak myślisz, kto żyje w większej bańce informacyjnej: ty czy kolega o poglądach radykalnie różnych od ciebie? Dlaczego tak uważasz? *Zachęć uczniów, aby odważyli się postawić samemu sobie pytanie, czy czasami sami nie żyją w bańce informacyjnej? Niech zastanowią się nad tym i przemyślą, z jakich źródeł informacji korzystają i czy często wychodzą poza swoją bańkę informacyjną.*
2. Czy chciałbyś poszerzyć swoją perspektywę i wyjść poza własny punkt widzenia? Czy chciałbyś, aby twój kolega z klasy mający radykalnie odmienne poglądy od ciebie myślał samodzielnie czy żeby dostosował się do twojego punktu widzenia? *Uświadom uczniom, że czasami ludzie bardzo dobrze znają argumenty osób o przeciwnych poglądach, ale nie chcą im wierzyć ani nie zamierzają zmieniać swojego stanowiska. Wolą pozostać zamknięci i przekonani o swojej prawdzie.*
3. Jakie czynniki utrudniają ci zrozumienie argumentacji osób, które się z tobą nie zgadzają: twoje przekonania czy brak odpowiednich informacji? *Poinformuj uczniów, że niektóre teorie naukowe wskazują, że ludzie czasami posiadają pewne przekonania, których nie*

chcą podważyć, a nawet zgodnie z tymi przekonaniem kształtują przepływ informacji, czyli za wszelką cenę starają się dowodzić słuszności swoich poglądów.

4. Z jakimi spotkałeś się negatywnymi konsekwencjami funkcjonowania współczesnych ludzi w bańkach informacyjnych? *Możliwe odpowiedzi uczniów: kłótnie i spory z rodzicami, przyjaciółmi i znajomymi, którzy mają w określonej sprawie inne zdanie; odrzucanie informacji niezgodnych z naszą wizją świata; odrzucenie innej opinii jako z góry złej bądź fałszywej i jednocześnie unikanie jakiegokolwiek dyskusji.*

Projekt [Krok 1.]

★ Za pośrednictwem internetu znajdź informacje na temat trzech krajów, w których ograniczona jest wolność słowa. Krótko opisz, w jaki sposób życie twoich rówieśników w tych krajach różni się od życia w Polsce.

★ *Wskazówka:* Możesz zasugerować uczniom, że bardzo dobrymi przykładami będą:

1. Korea Północna,
2. Iran,
3. Białoruś.

Uczniowie powinni przede wszystkim dostrzec, że młodzi ludzie w tych krajach nie znają swojej prawdziwej sytuacji oraz rzeczywistych problemów kraju.

W mediach dostępnych w tych państwach wszystko jest opisywane wyłącznie pozytywnie, chociaż w rzeczywistości na wsi może panować głód, nędza czy choroby, młodzież może otrzymywać niskiej jakości edukację, a obywatele – fatalnej jakości opiekę zdrowotną. W krajach niedemokratycznych nawet drobne wykroczenia mogą skutkować więzieniem.

W niektórych krajach utrudniony jest dostęp do kultury zachodniej i przykładowo nie można słuchać muzyki pochodzącej ze Stanów Zjednoczonych. Władze tych państw ograniczają również możliwości komunikowania się za pośrednictwem mediów społecznościowych.

Stopnie w szkole, ocena pracy, przebieg kariery zawodowej, wysokość wynagrodzenia i jakość życia mogą zależeć nie od rzeczywistych osiągnięć, ale stosunku do władzy państwowej i statusu społecznego.

Arkusz samooceny

★ **Wskazówka:** Uczniowie sami oceniają, czy są w stanie odpowiedzieć na poniższe pytania. Jeśli nie, powinni poprosić nauczyciela o dodatkowe wyjaśnienia, by móc w pełni zrozumieć omawiane zagadnienia.

Po tej lekcji uczniowie powinni potrafić:

Podać przykład bańki informacyjnej i wyjaśnić jej istotę.

Powinni umieć wyjaśnić istotę bańki informacyjnej jako znajdowanie informacji w ciągle tych samych mediach, których przekaz jest zgodny z ich poglądami, przekonaniem, wyszukiwaniami w internecie i sympatiami w mediach społecznościowych.

Podać argumenty potwierdzające ich przynależność do określonej bańki informacyjnej.

Np. należę do bańki informacyjnej, bo informacje czerpię z kilku i zawsze tych samych źródeł; unikam komunikowania się z osobami, z których opinią się nie zgadzam; nie interesują mnie wypowiedzi przedstawicieli innych punktów widzenia i opinii; ściśle filtruję wiadomości, które do mnie docierają, eliminując te, które przynależą do innej bańki informacyjnej.

Wymienić trzy narzędzia, które pomogą im wyjść poza swoją bańkę informacyjną.

Posiadanie kilku różnych źródeł informacji; śledzenie nie tylko opinii, z którymi się zgadzasz, ale także takich, którym się sprzeciwiasz;

podjmowanie dyskusji z tymi, z którymi się nie zgadzasz; uważne wysłuchiwanie i obiektywne ocenianie ich argumentów.

Wymienić trzy problemy powodowane przez bańki informacyjne.

Np. fragmentacja społeczeństwa – ludzie o różnych poglądach kłócą się ze sobą i toczą ostre spory albo w ogóle się ze sobą nie komunikują, nie dyskutują i nie szukają konsensusu. Ludzie stają się ślepi na odmienność i zamykają się na pewne źródła informacji, dlatego niektóre fakty do nich nie docierają. Zwykle dociera do nich wiedza, która potwierdza ich przekonania, więc mają jednostronną ocenę otaczającego ich świata, co skutkuje powierzchownym podejściem do innych ludzi. Manipulowanie ludźmi staje się łatwiejsze.

LIBERTÉ!

Lithuanian
Free
Market
Institute

Erasmus+

Materiały zostały opracowane w ramach projektu Nauka Obywatela, realizowanego przez Fundację Liberté! we współpracy z Lithuanian Free Market Institute w ramach programu Erasmus+ i przy wsparciu Atlas Network. Pełny zestaw materiałów dostępny jest na stronie: <https://naukaobywatela.pl/>